

ЗАВРШНИЦА ПРВОСТЕПЕНОГ СУЂЕЊА
ЗА УБИСТВО СЛАВКА ЂУРУВИЈЕ

Дуга рука ДБ-а

Да ли нелогична одлука суда о изузимању кључног материјалног доказа који открива где су оптужени били у време убиства Ђурувије значи да Веће има намеру да донесе ослобађајућу пресуду

Случај Славка Ђурувије је парадигма многих наших случајева из прошлости, рекао је приликом покретања поступка за убиство овог новинара јануара 2014. тадашњи и садашњи координатор рада безбедносних служби Александар Вучић.

Четири и по године касније, координатор је уместо ППВ (првог потпредседника владе) постао П (пред-

седник), а судски поступак за убиство Ђурувије постао је парадигма начина суочавања ове власти са злочиначком прошлошћу. То најбоље одсликава веза Бранка Црног, функционера Вучићевог СНС-а са овим суђењем, иако је координатор приликом покретања поступка рекао: „Као што смо то рекли на почетку нашег мандата, нико није и неће бити изузет“.

Ко је Бранко Црни? У време убиства Ђурувије 11. априла 1999. он је био заменик шефа ДБ-а задужен за све оперативне послове. Сада оптужени за убиство Ђурувије, тадашњи шеф ДБ Радомир Марковић, који је на то место дошао из полиције, био је само проточни бојлер воље Слободана Милошевића. Црни, који је својевремено био обухваћен преткривичним поступком за убиство Ђурувије сведочио је у корист не само свог кума Милана Радоњића - тадашњег шефа Центра ДБ Београда и помоћника шефа ДБ-а, који се иначе терети као организатор убиства Ђурувије - већ и свих оптужених. Осим кума Бранка Црног оптужени су: као саизвршилац - Ратко Ромић, главни инспектор у Другој управи ДБ. Као непосредни убица - Ромићев кум Мирослав Курак, припадник резервног састава ДБ и инструктор пуцања, док се као наредбодавац терети Радомир Марковић, тадашњи шеф ДБ.

У свом исказу пред судом Црни се и обрушио на важне сведоке тужилаштва из ДБ покушавајући да их дискредитује. Осим ових јавних иступа Црни је све време током преткривичног поступка, који траје од краја 2000, одржавао контакте са сведоцима из ДБ који су на суђењу почели да пате од изненадне и селективне амнезије или су чак мењали исказе из истраге. Један сусрет Црног са оптуженима и сведоцима забележили су и прислушни уређаји.

Фебруара 2006. у београдском клубу „Варадеро“ на Макишу састали су се Црни, Курак, који је сада у бекству, и сведок Славиша Арсић, који је непосредно пре тога дао исказ у вези са убиством Ђурувије полицијском инспектору Драгану Кеџману. Курак је тада закључио: „Кеџмана треба о'ладити“.

Иначе, Црни је последњих година био чест гост у Улици краљице Ане у седишту БИА, на свом старом послу. Био је и наводно несуђени кандидат за заменика или саветника шефа тајне службе, откако је СНС дошао на власт. Међутим, због његове репутације не само у Србији, него и у демократском свету, то се за сада није догодило.

„Цео овај поступак, као и период од дана убиства Ђурувије до данас, прате очигледне и бројне активности људи који су везани за ДБ, и то како бивших или садашњих припадника службе, тако и разноразних сарадника новинара, политичара, јавних личности и других усмерених на то да ово брутално по-

ДАЛИБОР ДАНИЛОВИЋ

литичко убиство остане неразрешено", каже за НИИ Слободан Ружић, правни заступник Ђурувијине деце.

Осим случаја Црног, однос власти према поступку за убиство Ђурувије види се у томе да и данас крај суђења није ни близу, да су сведоци тужилаштва говорили о угрожености и опструкцији, да судско веће доноси одлуке у корист оптужених за које је Апелациони суд за сада оценио да су незаконите...

Један од првих знакова опструкције поступка био је повратак у Србију, децембра 2015, Драгана Филиповића - мајора Фиће, некадашњег заменика начелника Друге управе за обавештајни рад ДБ-а и саветника шефа тајне службе за „специјалне операције“, а које су по његовим речима биле - ликвидације. Најважније у његовој каријери било је пријатељство са Мирјаном Марковић, шефицом злогласног ЈУЛ-а која је била обухваћена преткривичним поступком као могући наредбодавац убиства Ђурувије. То пријатељство се наставило и након њеног бега у Москву, а његовог у Шангај. Када је Курак, оптужен као непосредни убица, лоциран у Африци, забележен је и његов телефонски разговор са Филиповићем. Убрзо Филиповић зове Миру Марковић, и тај контакт остаје такође забележен. Иначе, Филиповић је био надређен Ратку Ромићу, оптуженом за саизвршилаштво у убиству Ђурувије. Вук Драшковић, лидер СПО који је и сам био више пута мета ДБ, говорио је о доласку мајора Фиће у земљу.

„Филиповић се вратио да застрашивањем или на неки други начин, можда и подмићивањем сведока и судија, обори оптужницу за убиство Ђурувије и да у Апелационом суду осигура и потврди ослобађајућу пресуду за Радоњића, Ромића и Стевана Басту због будванског атентата нада мном.“

Убрзо после октобра 2016, Радоњић, Ромић и Баста су под чудним околностима правоснажно ослобођени оптужбе да су помагали у покушају убиства Драшковића у Будви јуна 2000. Најчудније је било то што у овом поступку нису прихваћени докази из других предмета за политичка убиства а који су окончани правоснажним осуђујућим пресудама. Пре свега из поступка у коме су за будвански атентат као извршиоци осуђена тројица припадника ЈСО, а као организатори Радомир Марковић и Милорад Улемек

Сведок одбране: Бранко Црни, некадашњи заменик шефа ДБ

Легија, док је као наредбодавац у пресуди означен Слободан Милошевић.

Најзначајније у овом случају није ослобађање Радоњића и Ромића, којима се суди за убиство Ђурувије, већ Басте, који је био виђен за сведока сарадника. Наиме, са осуђујућом пресудом тужилаштво би имало шта да понуди Басти, који је био координатор ДБ за праћење медија, а да заузврат сведочи о убиству Ђурувије.

Опритисцима, претњама и опструкцији неки су сведочили и на самом суђењу. Из полиције Драган Кеџман, Миле Новаковић и Драган Карлеуша, а из ДБ Зоран Стијовић, Стеван Никчевић, и Владимир Николић. Кеџман, који је водио истрагу од 2004. рекао је да су сведоци из ДБ „страховали за свој живот“, наводећи конкретне ситуације. Иначе, Кеџман је из необјашњених разлога јуна 2016. смењен са места шефа београдске Управе криминалистичке полиције. Новаковић и Карлеуша, који су истрагу водили 2001. сведочили су да их је ДБ опструисао и да су чак покушавали да их скрећу са истраге. Стијовић, који је привео Радоњића 2001. рекао је да је након тога дошао до сазнања да је био „мета пуцача који су дошли преко Дрине“. Он је испитивао 2001. и Радомира Марковића, па је поводом тога сведочио: „Марковић је био уплашен и плашио се за своју и безбедност породице“. Стијовић, који је дословно схватио приоритете владе Зорана Ђинђића

да се разреши политичка убиства, у другој половини 2001. склоњен је са случаја, а касније изложен прогону, напустио је ДБ. Никчевић, који је био заменик Радоњића, на суђењу је обарао одбрану свог шефа, сведочећи детаљно како је Ђурувија праћен пре убиства. Николић, шеф аналитике у Центру ДБ Београд, такође је сведочио против оптуженог Радоњића, описујући како су његова наређења о праћењу Ђурувије била „атипична и ненормална“, као и да је наредба да се пратња прекине непосредно пре убиства била веома сумњива. Милорад Улемек Легија, кључни сведок који је директно оптужио Курака и Ромића као убице Ђурувије, поновио је то и на суђењу, али је рекао и да му је прећено да одустане од сведочења. На питање Ромића да ли му је он претио, Улемек је одговорио: „Директно нисте, можда јесте, а можда нисте“. Ромић га је питао и да ли му је Курак претио, а Улемек је одговорио: „Не знам. Није се представио, а ко је кога слао, то ћемо да видимо“. Осуђени припадници земунског клана, браћа Милош и Александар Симоновић, који су у истрази потврдили исказ Улемек, на суђењу су рекли да страхују за безбедност својих породица уколико буду много говорили. Милош је рекао да остаје при исказу из истраге, али је одбио да одговара на питања.

„Мој брат и ја смо добијали претње преко наших породица да одустанемо од овог сведочења... На телевизији сам видео премијера Вучића на конференцији када је рекао да хоће да расветли све злочине из прошлости. Поверовао сам да ће тако бити...“ сведочио је Милош, док је Александар Симоновић рекао само: „Не желим да своју породицу доводим у позицију да имају било какав проблем због мојих изјава“.

Неки сведоци из ДБ од којих су се поједини видели са Црним и Филиповићем, чак су мењали исказе. На пример, Александар Радосављевић који је учествовао у тајној пратњи Ђурувије сведочио је 2007. у истрази да је у близини места убиства видео бели „голф“, који су користили припадници ДБ, али на суђењу је рекао да се тога не сећа. На питање у којим су случајевима тајног праћења ДБ-а, осим Ђурувије и Ибарске магистрале (убиство четири функционера СПО 3. октобра 1999) завршени убиством, Радосављевић је одговорио: „Не желим да угрозим себе“. Судија Снежана Јовановић га је затим

подсетила да има право да не одговори на питање којем би себе изложио кривичној одговорности и срамоти. И он је то искористио.

У праћењу Ђурувије учествовало је 27 припадника Одељења за пратњу београдског Центра ДБ и сви су позвани за сведоке. Неки од њих су добили изненадну селективну амнезију која се односила само на овај злочин. Њихови одговори почињали су са „не сећам се“ и „не знам“.

И поред тога, њихова ранија сведочења, нарочито оно пред комисијом ДБ 2001. била су значајна. Међутим, ту почињу чудне одлуке трочланог судског већа Специјалног суда - председавајуће Снежане Јовановић и чланова - Драгана Милошевића и Владимира Месаровића.

„Најпре су издвојене из судских списа изјаве које су радници ДБ-а дали пред њеном посебном трочланом комисијом, са образложењем да се ради о обавештењима прикупљеним од грађана, која не смеју да се користе у поступку. Међутим, то нису биле такве изјаве, већ се радило о специфичном службеном поступку чији је циљ био разјашњење поступања службених лица. Издвајањем ових изјава искључена су нека веoma битна сазнања, и то како о белом 'голфу', тако и о службенику који је последњи остао испред зграде где је живео Ђурувија коме су наређивали 'склањај се, склањај се', као и много детаљнија изјашњења радника пратећег одељења ДБ-а о неубичајеној и нестандартној пратњи“, каже адвокат Ружић.

Исто ово веће Специјалног суда донело је раније неочекиване пресуде. Прво је јула 2014. ослободило Станка Суботића Цанета и његову групу оптужену за шверц цигарета, а маја 2015. ослободило је и Луку Бојовића, оптуженог да је као вођа „земунског клана“ одговоран за три убиства. Ове пресуде изазвале су оштре реакције и сумње, а Врховни касациони суд је чак накнадно утврдио да је Суботић ослобођен тако што су кршени закони у његову корист.

Милану Радоњићу и Ратку Ромићу, ухапшенима 13. јануара 2014. ово веће је затворски притвор заменило кућним 6. јула 2017. Марковић у затвору служи казну од 40 година због других политичких убиства, а Курак је у бекству.

„Раније пуштање из притвора може да значи само да можемо очекивати ослобађајућу пресуду“, каже адвокат Ружић.

Однос власти према поступку види се у томе да и данас крај суђења није ни близу, да су сведоци тужилаштва говорили о угрожености, да судско веће доноси спорне одлуке у корист оптужених

Последња и најспорнија одлука овог већа је да из предмета по други пут 12. јуна 2018. издвоји кључни материјални доказ. Реч је о подацима Мобтела са базних станица непосредно пред убиство новинара, сачуваних на девет дискова који су предати полицији, а из којих је јасно документовано да су оптужени били на месту Ђурувијиног убиства и у које време су међусобно комуницирали. Веће је овај доказ којим се не може манипулисати изузело 24. априла 2018. уз образложење да наводно полиција није дала писану потврду о одузимању тог доказа (дискова) од Мобтела. Међутим, Апелациони суд је то поништио 11. маја и вратио на ново одлучивање, и у решењу навео да су наводи Већа Специјалног суда у супротности са дописом МУП.

„Чак и у ситуацији евентуалног губитка потврде о привремено одузетим предметима или да иста није ни изда-та, наведени докази нису прибављени на незаконит начин, како погрешно утврђује првостепени суд“, наводи се у решењу Апелационог суда.

То није спречило судеће Веће да поново донесе решење о изузимању овог доказа на које је тужилаштво уложило жалбу па се чека нова одлука Апелационог суда.

„И поред више него јасног става Апелационог суда да није било пропуста службених лица приликом одузимања тих дискова из Мобтела, првостепени суд поново доноси одлуку о издвајању, и то саопштава на рочишту, посебно заказаном само ради саопштавања те одлуке, што је први такав случај за који сам чуо. Не можемо да пренебрегнемо чињеницу да Веће не жели да прихвати став Апелационог суда који је јасно навео да је прибављање ових дискова било законито. Шта је разлог томе? Убеђеност у сопствени став, инат

или нешто треће?“, каже адвокат Ружић. На ову одлуку је реаговала и Комисија за откривање убиства новинара.

„Судско веће тврди да траке нису прибављене на законит начин мада је потпуно јасно да МУП има документа и за првих 30 одузетих трака Мобтела као и да је на позив службеника Мобтела да је пронађено још десет трака за период у којем се догодило убиство, полицијски службеник упутио допис да преузме те траке и да је на том документу службеник Мобтела потврдио да је предао те траке“, рекао је за НИН Веран Матић, председник Комисије.

Он каже да је судско веће и раније доносило нека решења која су била нелогична.

„Мислим да је овим одлукама практично судско веће донело ослобађајућу пресуду“, закључује Матић.

Спорне дискове преузео је инспектор Кеџман, а баш за њега члан Већа Милошевић, који ретко испитују сведоке, имао је више питања и чак је ушао у вербални дуел са овим сведоком. Иначе, Милошевић неретко оставља утисак да је одсутан током суђења, јер повремено узима мобилни телефон у руке. Судија Милошевић је члан Скупштине ФК Црвена звезда и био је председник надзорног одбора, а задужен је за правна питања клуба. Занимљиво је да су у Управи Звезде као и у Партизану од оснивања и представници тајних служби. Суђење за убиство Ђурувије неретко се одржава у судници Ђовани Фалконе, названој по убијеном италијанском судији за мафију.

Председник Србије, СНС-а и координатор рада безбедносних служби је приликом покретања истраге најавио да решавање убиства Ђурувије представља услов да Србија буде нормална земља.

„Они који хоће да уреде земљу, неретко морају да се суоче са проблемима из прошлости. Те проблеме морамо да решимо да бисмо живели у нормалној и пристojној Србији“, рекао је тада Вучић.

Од тада, прошло је четири и по године. Од његовог доласка на власт више од шест година. И још чекамо.

С друге стране, криминална хоботница не чека. Нажалост, злочиначки део ДБ са мафијом осим по кумству и омерти - закону ћутања - има и много опаснију сличност - уплив у државне институције.

ВУК З. ЦВИЈИЋ